

INTERVJU Abdulah Sidran, književnik, scenarista, pjesnik, akademik

PEN je otet bh. piscima i mora im biti vraćen!

Ne prihvata da se govori o 'slučaju Sidran'. Tako je, kaže, lakše novinarima: radi se o 'slučaju PEN Centra BiH'. Novinari su, kaže, radi lakšeg i bržeg izražavanja, izmislili termin 'slučaj Sejdić-Finci' - a ne postoji takav slučaj, zašto bi dva čestita građanina BiH iz čista mira postali 'slučaj' - nego postoji slučaj diskriminatornog i rasističkog zakonodavstva u dejtonskoj BiH - tako se govori o 'slučaju Sidran' i time vrši zamjena teza. Pa, ipak: govorili smo i o 'slučaju Sidran' i o 'slučaju PEN Centra BiH', i o 'slučaju Žaba' i...

Razgovarala: Vildana Selimbegović

? 23. juna idete u Makedoniju po nagradu "Književno žezlo". Zna li koja Vam je to nagrada po redu?

- Nemam pojma. Nije bilo važno, a možda ni moguće, sve to prebrojati. Kad se računaju filmske, za scenaristiku, kojih je bilo ko zna koliko - jer se svaka nagrada dodijeljena filmu smatra istovremeno i nagradom za scenaristu - baš nemoguće. Nekad su te nagrade, te razne kipiće izlivali u više primjeraka, u Veneciji, u Chanesu, ili Berlinu, da svako ima svoj primjerak: režiser, scenarist, producent, itd. Nešto od toga sam sačuvarao, nešto izložio u Spomen-sobi u Tešnju. To je znate, jedan veliki posao, ja se njime ne mogu baviti. Znam, naravno, da postoje ljudi koji to smatraju veoma važnim, dobiti nagradu, plasirati svoju knjigu u inozemstvo. Ali taj posao traži cijelog čovjeka, i posebnu vrstu talenta. U nas ima samo jedan takav: da je odličan pjesnik i još bolji vlastiti književni menadžer. Njeguje svoje sljedbenike, mazi kritičare, šminka biografiju - i ide mu od ruke. Ja to ne umijem, ponekad čak znam pokvariti i uprskati ono što mi je samo na tacni došlo, zaboravim otići na sastanak, odgovoriti na pismo. Vjerovatno mi je na taj način propalo nekoliko prevoda na Zapadu. Bude mi krivo, kad se sjetim. Srećom, ne sjetim se dok me neko ne upita.

Hajde da vrisnemo

Želim vjerovati da je glavni pokretač moga javnog angažmana ono što zovemo opći interes. Tačno je da snagu za takav angažman ponekad crpim i iz onoga što je lična emotivna stvarnost. Recimo: ja sam ozlojeđen što postoje zoološki vrtovi, smatram da je to potpuni kretenizam. Sve bi zoološke vrtove na svijetu trebalo ukinuti. Onaj ko je u stanju da napravi i održava prirodni rezervat, neka ga pravi, ali da se ikoja životinja drži u zaptu naših pionirskih dolina - u 21. stoljeću, kad djeca sve što požele mogu vidjeti na televiziji - to je i grozno i besmisleno. Ne sporim, i takva moja 'uzrujanost' može biti snažan motivacijski faktor. Strašno mi je teško, i stvarno se uzrujavam, dok gledam kakve se sve nevaljaštine događaju u Saraje-

vu godinama, godinama, u tom našem žalosnom prostoru kulture. Ako smo bespomoćni u stvarima političkog života - stranke, izbori, parlament puni nepismena a bezobrazna svijeta, sve je to za mene jedno beznađe, i od toga sam digao ruke - pa, ako smo u toj sferi bespomoćni, hajde da barem vrisnemo na ono što vidimo u našoj kulturnoj sarajevskoj avliji. A ono što se u njoj najprije vidi, jeste svemoć jedne monopolističke grupacije, jednog sarajevskog kulturnog klana koji godinama upravlja svim polugama odlučivanja u svemu što je bitno za stanje i razvoj naših kulturnih potencijala.

? Vratit ćemo se klanu svako, jer je i ova nagrada došla u trenutku kad se vodi žestoka polemika zbog Vas. Otkud opet slučaj Sidran u PEN-u?

- Ne prihvata da se govori o 'slučaju Sidran'. To je tako lakše vama, novinarima, a u suštini se radi o 'slučaju PEN Centra BiH'. Kao što su novinari, radi lakšeg i bržeg izražavanja, izmislili termin 'slučaj Sejdić-Finci' - a ne postoji takav slučaj, zašto bi dva čestita građanina BiH iz čista mira postali 'slučaj' - nego postoji slučaj diskriminatornog i rasističkog zakonodavstva u dejtonskoj BiH - tako se govori o 'slučaju Sidran' i time vrši zamjena teza. Govorićemo o 'slučaju Sidran' da ne bismo govorili o pitanjima koja je on postavio.

Govorićemo o privatnim odnosima i navodnim 'sukobima među pjesnicima' - da ne bi govorili o nevaljalštini u radu institucija na koje je pjesnik usmjerio svoj tužilački prst. Nijedna stvar u mom sporu sa rukovodstvom PEN-a nije personalne prirode. Oni bi voljeli, i takve podvale i čine, da javnost priča o sukobu između kolega pjesnika, od kojih jedan, naročito zloban, maltretira svoju divnu kolegicu. Bla-bla-bla. Da se ne bi govorilo o suštinama.

? Možemo li po redu: zašto ste izašli iz PEN-a?

- Ovako: 2000. godine u septembru mjesecu N. I., novinarka "Oslobođenja", objavila je jedan spisak književnika sa prostora bivše Jugoslavije koji su, prema njenom shva-

CUKO I AVDO

Ako znamo da se PEN u javnosti energično oglašavao relativno često, kad se naprimjer dogodi da neko maltretira cuku koji se pokakio na sarajevskoj ulici; ako znamo da su 'penovci' prvi u borbenim redovima za prava manjinskih grupa, gender-prava itd. - njihova šutnja o toj mojoj nevolji bila je veoma znakovita i zabrinjavajuća

tanju, dali svoj doprinos zlu, tj. bili su krivci za ratove koji su se ovdje zbivali 1992-1995. Na tom spisku su se, uz Radovana Karadžića, Rajka Noguču, Gojka Đogu, Matiju Bečkovića, i još kojekakve četničke figure, te poneko hrvatsko, slovensko i makedonsko književno ime našla i imena Nedžada Ibrišimovića, Džemala Latića, A. Sidrana i A. Izetbegovića. (I predsjednika države utrpala u književnike!) Kao član PEN-a, i jedan od osnivača - smatrao sam da je Uprava dužna energično reagirati, i zaštititi me od te strašne javne blamaže, i svakako osuditi taj fašistički, pogromaški pamflet. U Upravi PEN-a nisu smatrali ništa. To se njih nije ticalo, to njih nije doticalo. Predsjednik je bio prof. Zdenko Lešić, sekretarica Ferida Duraković. Šta sam mogao učiniti, nego podnijeti ostavku? Pa još kad sam saznao - stotinu bih ostavki podnio - da je novinarka, autorica tog spiska za strijeljanje, uskoro dobila mjesto dopisnika u inozemstvu. To je već tuknulo na obavještajne načine rada, 'odrađivanja' poslova i primanje zaslužene nagrade.

? Možemo li govoriti o PEN-u?

- PEN se tu pokazao kao kolaborant onih sila koje nastoje kompromitirati, ukaljati, dezavuirati i popljudavati sve ovdašnje ljude koji imaju određeni profesionalni ugled i moralni autoritet - a nisu dio njihovog klana, istog 'svjetonazora',

odnosno - dio tala. Ako znamo da se PEN u javnosti energično oglašavao relativno često, kad se naprimjer dogodi da neko maltretira cuku koji se pokakio na sarajevskoj ulici; ako znamo da su 'penovci' prvi u borbenim redovima za prava manjinskih grupa, gender-prava itd. - njihova šutnja o toj mojoj nevolji bila je veoma znakovita i zabrinjavajuća. Šta u PEN-u imamo? S jedne strane, totalnu indiferenciju prema masovnim stradanjima ogromnih narodnih skupina, a sa druge: promptne reakcije, javnim saopštenjima, o marginalnim i ponekad smiješnim i izmišljenim problemima u našem životu. Oni godinama ne primjećuju da ih tako ponašanje dezavuiira u svakom pogledu. Treba znati da je PEN internacionalna institucija, da ima svoju mrežu i po horizontali, i po vertikali, da jeste, ili bi trebalo da bude, najvažnija intelektualna grupacija građana u BiH. Najvažnija, jer praktično ima ono što se zove međunarodna licenca.

? Oprostite, ali ja sam novinar i zaista nisam stekla dojam da se PEN sa tom svojom međunarodnom licencom ozbiljnije angažirao oko bilo kog važnog, intelektualnog, društvenog pitanja u BiH. Zašto je tako?

- PEN je razvio nevjerojatno stepen ravnodušnosti u odnosu na ono što jeste naša stvarnost. Tipični 'penovac' na naše živote gleda odnekud iskosa, i kao sa visine. Salonski intelektualac, nastao evolucijom, od salonskog komunista. PEN možda više i ne postoji.

? Otudio se?

- On se na svaki način otudio i postao privatna firmica grupe ljudi. Sitni šičar, krupniji šičar - u principu svejedno.

? Koja je to grupa ljudi?

- Ja sam ih sve pobrojao, imenom i prezimenom, u feljtonu koji je izlazio u ovoj našoj novini, "Oslobođenju".

? Niste ih baš sve pobrojali.

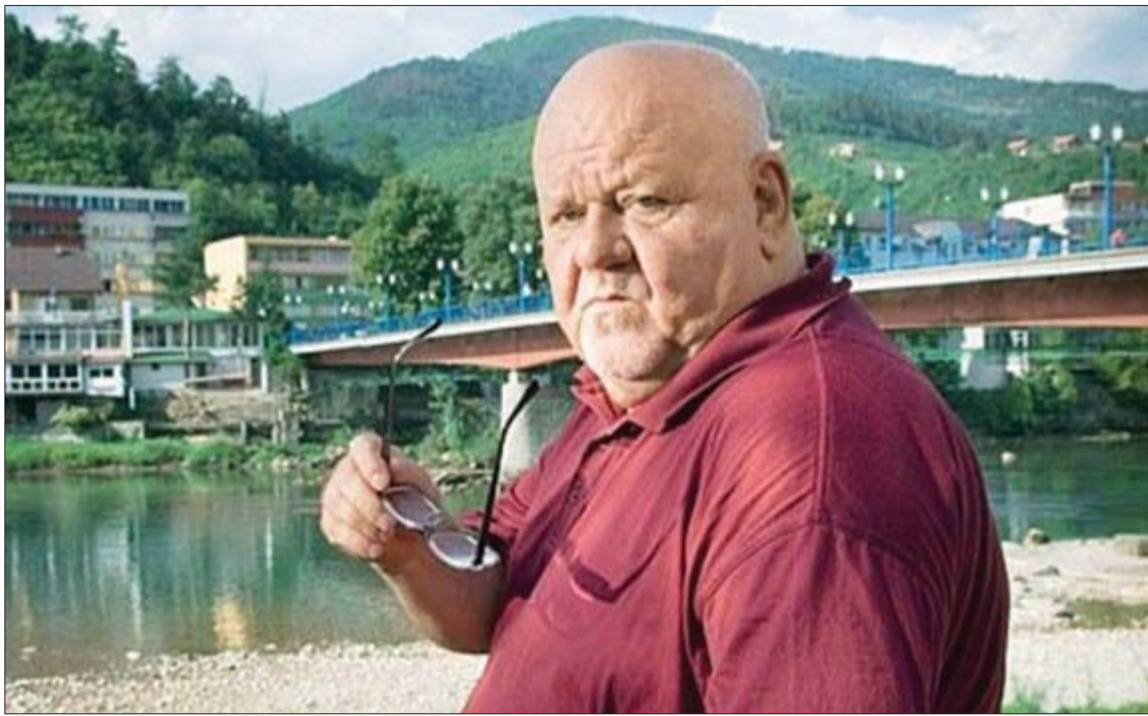
- Sedamnaest imena i prezimena je pobrojano. Jednog sam čovjeka izostavio. Iz privatnih, sentimentalnih razloga.

? Za tih 17 nešto se ne sjećam da su bili u PEN-u.

- Kako da ne!? Oni su svugdje! Ne bih govorio o monopolu, kad to ne bi bilo tako. Tamo gdje je lova, tamo su

Tipični 'penovac' na naše živote gleda odnekud iskosa, i kao sa visine

oni. Dvojica aktualnih potpredsjednika PEN-a isto to su bili u Društvu pisaca BiH i šefovali njegovim Sarajevskim danima poezije, deset godina ta dvojica rukovode Fondacijama pri Ministarstvu kulture i sporta. Nisu tu bogzna kakve pare, milion-dva bosanskih maraka! To su ljudi koji su akumulirali stotine funkcija, nema bez njih komisija ni žirija, radna su im mjesta sinekure - parkiraju auto ispred kancelarije, pa odoše po gradu svidati važnije poslove!

Štetočinstvo

Uvijek je bilo, i biće: klanovi se smjenjuju, sjaše Kurta, uzjaše Murta, ali je u našem primjeru marljivim djelovanjem skupine o kojoj govorim, PEN iznevjerio svoju suštinu i postao jedna problematična ustanova, s nelegalnim rukovodstvom i neizvjesnom sudbinom.

? Kad PEN to postaje?

- PEN-ovo posrtanje počinje pred kraj mandata prof. Hanife Kapidžić Osmanagić, a postaje očigledno za mandata Zdenka Lešića. Pod njegovim predsjedavanjem PEN ne želi da zaštiti svog uglednog člana od klevete da je ratni zločinac. Pod njegovim mandatom PEN se, dakle, pretvara u pozornicu na kojoj se događaju razni oblici specijalnog rata. Jedan od tih oblika 'izbi oči': rat za interpretaciju događaja 1992-1996. Ako pobjeđuje interpretacija koja jednog A. Sidrana smatra ratnim zločincem, a izričatelja monstruoze klevete tretira svojim favoritom i miljenikom - onda je đavo stvarno došao po svoje! Ne znam da li je to najvažniji, ali svakako jeste jedan od veoma važnih učinaka štetočinskog djelovanja grupe o kojoj govorim.

? U čemu je to štetočinstvo?

- PEN, između ostalih svojih poslova, po svojoj temeljnoj ideji, po svome međunarodnom statusu, ima mogućnost i snagu da pred Svijet iznosi i pokazuje sliku bosanskohercegovačke književnosti prema svijetu. On tu sliku i kreira, prema nahođenju svojih upravljača, za koje ja uvijek naglašavam da su uzurpirali vlast i apsolutno je otuđili od članstva. PEN - jest jednako Kancelarija PEN-a! Tvrdim da ta grupa ljudi - jedan mladi pisac ih zove 'PEN-ova klika' - godinama uporno falsifikuje sliku ovadašnje književnosti i kulture.

? Na koji način?

- Tako što umjesto stvarnih i ozbiljnih pjesnika, književnika, pisaca, dramskih pisaca, stvaraju svoje marionete, proizvode lažne pjesnike, od nedarovitih ljudi prave i po svjetskim književnim festivalima razasliju tobožnje književne zvijezde, da bi time zaklonili i potisnuli stvarne vrijednosti. Tako njihov bard, u okruženju patuljaka, izgleda značajniji i veći. To je jedan veoma krupan štetočinski posao. Ako bi bosanskohercegovačka književnost bila to što oni strancima predočavaju - ona ne bi vrijedila pišane pare. Ako bi se samo njih pitalo, stranac nikad ne bi čuo za neke od najvećih naših savremenih pisaca. Ne može se od jednog novinara, koji je jedva pismen i kao i novinar, kampanjom i medijskim promovisanjem napraviti vrhunski pjesnik, pritom još i komentator i arbitar u važnim medijskim zbivanjima. Kad neki takav odnekud, sa nekog sajma knjiga, donese neku književnu nagradu, pravo pitanje nije: kako to? nego: otkud on tamo? Ko ga je poslao? Poslala ga PEN-ova klika. Nagrada je obično zgotovljena ranije.

? O kome sad pričamo?

- Mi razgovaramo o pojavama. Osobe pomijemo samo iz nevolje, kad moramo. Ovoća će čitaoci prepoznati, zato što sam u svojoj knjizi cijelu tu devijantnu društvenu skupinu imenovao neologizmom: buroidi. Žalosno je što oni, buroidi, nisu svjesni svoga štetočinskog djelovanja i manipulacije koja se pomoću njih čini. Svako ima pravo biti pjesnik, nije grijeh biti osrednji, slab ili nikakav pjesnik, ali je nedopustivo kad se od takvih, kanalima kojima penovci u cijelosti upravljaju, silnom medijskom manipulacijom, prave pjesničke 'zvijezde' i književni autoriteti.

? I to zamjerate PEN-u?

- Naravno. Znam, naprimjer, da pokraj Sarajeva u jednom selu živi jedan ne-član PEN-a, zove se Alija Dubočanin, i bolji je pjesnik od većine onih koje nazivamo 'pobjedim'. Imate u Tešnju ne-člana PEN-a Amira Brku. Predsjednik Društva pisaca BiH, nikad član PEN-a. Čekala gospoda da piše molbu i čupa za rukav 'članove', da se smiluju i napišu mu preporuku. Taj Brka, ako vam neko kaže da je veliki pjesnik i ozbiljan izdavač, znajte da je to tako.

Hoćete li mi povjerovati da je ne-član PEN-a i neizmjenno važni leksikograf, hroničar i pjesnik Valerijan Žujo? Pa nekoliko njegovih knjiga vrijedi više nego opus deseterice PEN-ovih intelektualaca opće prakse! Nečlan Ozren Kebo. Nečlan Asmir Kujović. Faiz Softić. Fahrudin Zilkić. Goran Samardžić. Nabranje bi me odvelo daleko, zato mi dozvolite da se poslužim fudbalskim rječnikom: od bh. pisaca koji nisu u PEN-u mogu se, na jednu PEN-ovu, sastaviti dvije, možda i tri bolje i jače reprezentacije!

? Zašto ste onda izrazili želju da se vratite u PEN?

- Dakle, jedna stvar: ja sam davno odbio da sudjelujem u osnivanju BANU, Bošnjačke akademije nauka i

Tužba protiv Simića

- U jednom intervjuu, u 'Slobodnoj Bosni', avgusta 2012. rekao je da je Sidran u Sarajevu 92-96. pozivao na ubijanje sarajevskih Srba. Sedam dana kasnije, formulaciju je skratio na 'podstrekač ratnih zločina'. Jer je on, navodno, strahovao da mu na vrata ne pokuca neko sa repetiranim mitraljezom u jednoj, a sa Sidranovim tekstom u drugoj ruci, tekstom koji je, prema Simiću, bio dovoljan alibi za ubijanje Srba u Sarajevu. Nikad nisam napisao niti objavio neki takav tekst, niti ikakav sličan, takav tekst ne postoji, ni jedno takvo slovo ne postoji, i tako nešto o meni kazati znači učiniti klevetu najteže moguće vrste. A cilj joj je nesumnjivo ratno-propagandnog karaktera i ratno-političke prirode. PEN Centri su i inače, svugdje po svijetu, veoma zgodni poligoni za rad najrazličitijih obavještajnih službi, nema tu ništa neobično.

umjetnosti i da budem u osnivačkoj grupi Svjetskog bošnjačkog kongresa i naširoko se zna da mene nikada nema tamo gdje se nešto institucionalizira kao jednonacionalno. Ne bih umio živjeti u akvarijumu. Helle, uspio sam uvjeriti neke svoje kolege, pisce bošnjačke nacionalnosti, da odustanu od ideje konstituiranja nacionalnog, bošnjačkog PEN-a. Ta ideja možda ima neku svoju legitimnost, ali je za mene politički sporna. Prihvatili su moj prijedlog da se za PEN BiH kandidujemo u redovnoj proceduri, oni za prijem u članstvo, ja za obnovu članstva. Postupak je u toku. Ali je direktni uzrok mogahitjenja da se vratim u PEN činjenica da sam ponovo teško oklevetan, od strane jednog njihovog člana.

Tajno glasanje

Kao što sam rekao, prije 14 godina na mene je bačena stravična kleveta i 'moj' PEN me ostavio na cje-dilu. Istu klevetu, u još težem obliku,

ponovio je, septembra 2012, povratnik iz Kanade, pjesnik Goran Simić, inače brat pokojnog četničkog generala Novice Simića. PEN se ponovo stavio na stranu klevetnika i nadamnom, s PEN-ovim pečatom, stoji optužba da sam ratni zločinac.

? Možda zato što niste bili član PEN-a, a Goran Simić jeste?

- Goran Simić je član, nakon 18 godina odsustva, po povratku iz Kanade, gdje se lažno predstavljao kao ugroženi književnik iz Sarajeva, niko mu nije tražio ni 'preporuke', ni članarine, niti je bio podvrgnut ikakvome 'tajnom glasanju'. Dočekali ga, brate, kao svoga miljenika i favorita. Eno ga na svim njihovim književnim večerima, po novinama i televizijama, naročito onima pod kontrolom tzv. 'lijeve' političke opcije. A i to, da znate, spada u falcificiranje književne slike i sprdanje sa ljudskim moralnim i književnim duhovnim vrijednostima.

? On je i sada izvan BiH?

- Ne znam, možda je to čovjek specijalnih zadataka. Sad ga vidiš, sad ga ne vidiš. Ali je član PEN-a i njihov favorit. On je na svim njihovim programima. I ponavlja svoje tvrdnje protiv mene. Moja tužba na sudu protiv njega dvije godine čami u nekoj ladicu. Sudovi su zatrpani i - mada Bošnjaci imaju dovoljno razloga i istorijsko pravo na paranoju, ali ga nedovoljno koriste - ja ni na kakav način ne analiziram činjenicu da je kompjuter taj 'moj predmet' dodijelio sutkinji nebošnjačke nacionalnosti. To će za mene biti još bolje, kad dođem na red i čujem pravičnu presudu. Ako doživim. Druga važna stvar: kako ne mogu biti siguran da ću živ dočeka-

intelektualac značajan ne znam - njih četvero dakle pišu javni apel Abdulahu Sidranu da prestane mobingovati divnu i jadnu drugaricu sekretaricu?!

? Samo trenutak: poželjeli ste da se vratite u PEN i dobili ste preporuke Ivana Kordića, Esada Durakovića, Dragana Marijanovića i Alme Lazarevske?

- Jesam. Dobio sam četiri preporuke. Traže se tri.

? Jeste li bili iznenađeni spremnošću ovih četvoro ljudi koji su važna imena da Vama napišu preporuke?

- Ne, zašto bih bio iznenađen? Ja ih zamolio, oni mi učinili uslugu. Inače bi me penovska klapa eliminisala iz proceduralnih razloga. Takav je postupak, malčice tukne na kominternu, ali - šta je tu je. To se mora hitno mijenjati. Zbog toga je PEN u katastrofalnom stanju, 'po pitanju ljudskih resursa' Zar nije odvratno da, ako želite biti član svoje profesionalne udruge, morate za rukav povući i zamoliti tri osobe koje su već PEN-u, i još da sjednu i pišu tri komada 'preporuka'? Jedan veoma ružan način prijema. Kancelarija PEN-a je dužna da prati savremenu književnost i da prepoznaje vrijednosti i kaže: Emire Imamoviću Pirke, sjajan ti je roman, dođi u kancelariju, potpiši jedan formular i bit ćeš član PEN-a. Selvedin Avdić, sad mu je u Londonu izašao roman, nije član PEN-a. Ja ću vam nabrojati 20 dobrih, ozbiljnih pisaca koji nisu 'unutra'. Zašto nisu? Zašto Muharem Bazdulj, sa desetinom svojih knjiga, sa svojim znanjem jezika i svojim obrazovanjem, nije u PEN-u? Zato što to vrijeđa ljudsko dostojanstvo - čupati nekoga za rukav i tjerati ga ili moliti da piše preporuku. A na to sve, oni u 'Sidranovom slučaju' dodaju tajno glasanje, koje nije statutom predviđeno, osim iznimno, ako iz nekoga važnog razloga Skupština na licu mjesta donese takvu odluku.

? Dobro, ali uprkos tim preporukama, Vi niste primljeni, čak se u stenogramu koji je objavljen na PEN-ovoj stranici jasno vidi da predsjednik Zvonimir Radeljković naprosto ignorira svaku debatu o vraćanju Vas u članstvo PEN-a. Zašto?

- Evo zašto, makar i ponovio: PEN je odavno postao privatna prćija trojice, četvorice, petorice ljudi. Njima je po svaku cijenu važno da Sidrana ne vrata unutra. Po svaku cijenu.

? Koja su to četvorica, petorica ljudi?

- Znamu to dobro i oni i preostali članovi Uprave, i cio grad to zna. Nema ih u Upravi stotina, nego devedetoro, od toga su tri-četiri bezazlene književne kolegice. Što bih ja Ljubicu Ostojić vrijeđao? S njom sam cijeli život u najnormalnijim odnosima i nikad se ni oko čega nismo ni sporječkali. Ili kolegicu iz Banjaluke, koju i ne poznajem? Jasno je da se moja kritika PEN-a odnosi na ono što mladi pisac Mirnes Sokolović, u časopisu (SIC!) naziva 'penovskom klikom'. Postoje, i veoma su važni, ljudi iz sjene. Jedan Slavko Šantić, naprimjer. Ili bivši predsjednik Zdenko Lešić. On je - oko one književne nagrade u Tuzli, 2012. - doživio takvu blamažu, da ga se mora žaliti. Pred-

sjednik je žirija, mora davati izjave, dani prolaze, a instrukcije iz komiteta dolaze sporo i na kapljice. Ponekad nije sasvim razgovijetno: je li to bila instrukcija ili direktiva? Mora govoriti, a to što govori, ni s maslom ni bez masla nikoji cuko ne bi pokuso: jesam pročitao, nisam pročitao, jeste roman, nije roman, jesam telefonirao, ali nisam telefonirao, nije to bilo ozbiljno, bilo je to onako, na izlazu sa ručka.... Neka ih je sviju sram i stid! U svoje književničko-nagrađivačke malverzacije upetljali čovjeka od 80 godina, akademika, i proizveli situaciju u kojoj mora javno da laže, u kameru i mikrofon. Strašno.

Mister Zero

A ovaj aktuelni predsjednik je nevažan. Ovih me dana desetine ljudi po ulicama Sarajeva zapitkuju: Ko je taj? Ko je taj? Nikad čuo! Nisam ni ja, jebiga. E, ali taj što za njega nikad niko nije čuo od Sidrana traži da mu se javno izvini, dok oni razmisle hoće li mu dopustiti da prođe kroz 'šibu' penovskog tajnog glasanja.

Hoćete li se izvinuti?

- Ne idemo pravim putem. I nije tema Abdulah Sidran i prijem Abdulaha Sidrana u PEN. Oni mene ne žele unutra i gotovo. A ne žele me zato što znam sve njihove lopovluke i ne bi im bilo lako izdržati sa mnom, ni kao s članom PEN-a, a kamoli kad bi se još desilo da me nekim čudom izaberu u Upravu. Oni Sidrana neće i tačka! Zato su smislili, i na prevaru, izvan mandata, održali sastanak - Skupštinu. Sazvali to kao izvještajnu Skupštinu, pa je pretvorili u izbornu. Kad čitate zapisnik sa toga ipak nelegalnog skupa, vidi se da su prevarili sve prisutne članove, osim one kojima su, možda, ranije namignuli.

? Iz zapisnika je zaista vidljivo kako su sami sebe izabrali. To je tačno. Ali je također vidljivo da Zdravko Grebo pokušava da otvori pitanje Sidranovog članstva u PEN-u, da pravi jaku razliku između Sidrana i njegovog doprinosnog književnosti i nekog, barem sam ja tako pročitala, kome je članstvo u PEN-u vrh književne karijere?

- Što se tiče mene, Vildana, slobodno o toj temi napišite što god hoćete. Sidran unutra, Sidran - van, to je potpuno nevažno. Važno je da su oni na sredini Skupštine prevarili svoje članstvo. I nikad nisu objavili ni vijest o tome da su sami sebi produžili mandat na naredne četiri godine. I predsjedniku i svim članovima Uprave. Mada je jedan član Uprave već njima ranije kazao - nama je, gospodo, istekao mandat i ja tražim da me skinete sa spiska. Dragan Marijanović, pisac, novinar. Ljudina. Vaši ga čitaoci znaju po seriji impresivnih putopisa koje svake sedmice objavljujete, na po dvije strane.

Dobro, zašto oni tako rade?

- Evo zašto. Na idućoj Skupštini zakazanoj za juni - jer oni vjeruju da im je prevara uspjela i da će se nekako prešutno legitimirati ta samovoljna obnova mandata - njih više nije briga hoće li Sidran ponovo u PEN. Računaju da su dobili još četiri godine, i upravo toliko novoprimljeni član mora sačekati da bi mogao koristiti svoje biračko pravo! To je scenarij kojeg su sproveli. Ali - sve će to biti oboreno u jednostavnom i kratkom sudskom postupku. Oni će biti proglašeni nelegalnim, pa će se

čupati i otimati za stolicu, kancelariju i ključeve. Jeste li pratili onaj cirkus sa Muzičkom školom na Ilidži? Pa otmi ključ, pa zaključaj, pa... Njima će se to dogoditi. I da ne bi bilo takvih blamaža, koje neće ići po mojim leđima, nego po njihovim, ja sam javno i predsjedniku Nadzornog odbora predložio, da saradnički, zajedno, dakle i ja, i oni i još 20 nečlanova PEN-a, pripremimo vanrednu Skupštinu. Jer i okolnosti su vanredne, više se ne može govoriti o redovnom stanju ni normalnim okolnostima. Nema više legalnog organa upravljanja PEN-om. Mrvu legaliteta može imati Nadzorni odbor, uz kritičko distanciranje od nezakonitih postupaka bivše Uprave.

PEN je oteb bh piscima i mora im biti vraćen! Ovi ga prevaranti vode direktno u propast i moramo ga spasavati. Već su ga upropastili. Kakva je to ekipa koja ne gleda u kalendar i ne zna da u određenom roku mora održati sjednicu? Ko to može sebi dozvoliti? Ko to za četiri godine nije u stanju pripremiti sjednicu? Organizirati normalan, demokratski kandidacijski postupak, liste sa više kandidata? Kako takav neko može i pomisliti da sam sebi produžava mandat? Pa im onda Sidran kriv!

? Ja sam proučila zapisnik s te Skupštine: kada aktuelni predsjednik PEN-a govori o Vama, spominje, spočitava Vam, moralnu dimenziju. Zašto?

- Ja sam se stvarno na književni način zezao na temu njegove književne beznačajnosti. On to literarno štivo naziva klevetom. Pa sam ja, naspram njega, klevetnik, a to naspram mene nije književni švercer G. Simić koji me javno nazivao ratnim zločinom. Uistinu, da nisam, zbog onoga o čemu smo pričali, iz PEN-a izišao 2000. godine, izašao bih 2010, onog dana i one sekunde kad su tog anonimnog i beznačajnog profesora anglistike izabrali za predsjednika Internacionalnog PEN Centra BiH. To je sramota za sve bh. pisce - da im najvažniju književnu udruhu vodi čovjek koji je u književnom pogledu nula. Mister Zero. Pa mi smo imali predsjednika Tvrtka Kulenovića koji je prvoklasni pisac, svjetski čovjek, erudita, osoba s naročitim smislom za drugoga, osoba koju ljudi vole, čitaju i znaju.

12 drastičnih primjera

Odjednom se pojavljuje neko - a ja sam i sa time pravio književnu igricu - kome se ni ime ne može upamtiti. On je tu moju satiru, i u literarnom smislu superiornu zafrkanciju, nazvao klevetom. Ne. Kleveta je to ono što oni i ovih dana nada mnom

rade. I više nego kleveta: udruženi zločinački poduhvat! Objaviti saopštenje u kojem mi se imputira da proganjam i maltretiram poštene i marljive sarajevske sekretarice?! Tu osobu ja ne viđam više od jednom u pet godina! Posljednji put, prije godinu-dvije, u jednoj buregdžinici u ulici Kralja Tomislava. Spalo da se najnormalnije, gotovo srdačno, pozdravimo i umalo ne zagrlismo. Pa ipak smo ta sekretarica i ja, bili prijatelji. Bez moje saglasnosti, ne bi nikad ni bila izabrana za tajnicu PEN-a. Mada tada, u decembru 1992, niko nije slutio da će se njen mandat od dvije pretvoriti u mandat od 22 godine. Jebiga, šta ćeš.

? Čekajte, jesu li ti pozdravi i zagrljaji bili prije ovog Vašeg mobinga?

- Molim vas, Vildana. Ne postoji nikakav mobing! Zar nije očigledno da iz Uprave PEN-a podmeću, varaju, skreću pažnju javnosti sa svojih nedjela, i to tako da čak ponižavaju i žrtvuju osobu za koju hine, foliraju

KULTURNI KLAN

Ako smo bespomoćni u stvarima političkog života - stranke, izbori, parlamenti puni nepismena a bezobrazna svijeta, sve je to za mene jedno beznađe, i od toga sam digao ruke - pa, ako smo u toj sferi bespomoćni, hajde da barem vrisnemo na ono što vidimo u našoj kulturnoj sarajevskoj avliji. A ono što se u njoj najprije vidi, jeste svemoć jedne monopolističke grupacije, jednog sarajevskog kulturnog klana koji godinama upravlja svim polugama odlučivanja u svemu što je bitno za stanje i razvoj naših kulturnih potencijala

da je brane. Je li ona malodobna osoba? Maloumna? Pa se ne zna sama odbraniti? Ako bi odbrana 'ugrožene tajnice' bila stvarni motiv i istinita namjera, pa valjda bi se gospoda akademici i predsjednici obratili direktno meni, a ne hiljadama ljudi koji čitaju ove dnevne novine? Hoćete li da vam kažem tu žalosnu istinu? Boli njih, da izvinite, ona stvar za Feridom D. Ona je kurban, zamotan u novinske stranice, da bi se obratili čitalačkoj javnosti samo s jednim ciljem: kompromitirati A. Sidrana koji previše zna o njihovim marifetlukama! A tajničina tobožnja ostavka, i njena tobožnja ugroženost samo su 'dimne zavjese' kojima se pokušavaju sakriti činjenice i skrenuti pažnja sa skandala koji su proizveli dovođenjem PEN-a u izvanpravno stanje, na rub nestanka. Koje činjenice? Evo koje: da je njihovoj Upravi mandat istekao 4. marta 2014. godine i da su sve odluke koje su nakon toga datuma donosili - pravno ništavne; da su, kao bivša Uprava, dakle bez mandata i bez legaliteta, organizo-

vali tobožnju Izvještajnu skupštinu, za koju su pozive članovima uputili samo dva dana ranije, a zakazali je u nevakat, kad to niko normalan ne čini, u večernjim satima; da su tu izvještajnu skupštinu - već nelegalnu - pretvorili u izbornu, produživši sebi mandat, na prevaru, za još četiri godine! Iz zapisnika se vidi da među tačkama Dnevnog reda takva tačka nije ni postojala! Ni u pozivnici, ni u zapisniku, tj. stenogramu! O tome skupu nisu izvjestili nikakve medije, niti dali i jedno slovice ikakvog zvaničnog saopštenja.

Šta mislite, zašto?

- Hajdemo vjerovati rečenicama iz onog pisma četiri predsjednika, kojima se u nebesa uzdižu radne, moralne, intelektualne i ostale vrline gospođe o kojoj me tjerate da govorim više nego što želim - svako im je slovo tačno i zlatno! Ali da neko siđe sa funkcije koju obavlja 22 godine ne treba drugi razlog nego taj, te 22 godine! To je možda i rekord, u obzoru sarajevske kotline. Ali je po-

sad obavi dvije godine, pa ću opet ja preuzet. Jurislav Juco Korenić, tvorac MESS-a, tako je radio. Ovaj naš aktuelni genije smatra da je nezamjenjiv 17 godina! U pozorišnom svijetu ćete čuti: Kad Dino Mustafić objavi program MES-a, vi znate gdje će on dogodne ići po Balkanu da režira. To je tako. U rukama pripadnika sarajevskog kulturnog klana - sve se pretvara u valutu i svime se trguje. Ja rijetko pišem o teatru, ali sam o predstavi 'Žaba' pisca Dubravka Mihanovića, napisao jedan prilično ozbiljan tekst. A gotovo da sam pao unesvijest kad sam čuo da ni tu predstavu, kao ni jednog od moja dva 'Zvornika', Dino Mustafić nije uvrstio u programe svoga MES-a! Nevjerovatno! Više nego skandalozno! Kulturni zločin! Ja mogu biti subjektivan kada se radi o 'Zvorniku', ali za Žabu znam i glavu na panj stavljam da je najbolje što se u našem teatru dogodilo u zadnjih 50 godina! Baš strašno.

? E dobro: recite nam Vi zašto su Žaba i Zvornik ostali neuvršteni?

- Mi možemo samo pretpostavljati, novinari su dužni pitati, a Mustafić obavezan odgovoriti na to pitanje. Te dvije predstave već po šest i po deset godina pune teatre u kojima se igraju - ali ih on ukida, eliminiše iz pozorišne istorije BiH. Čitaoci moraju znati da su festivali poput MES-a, kojeg je DM očito pretvorio u privatnu prćiju, svojevrsni oblik pisanja istorije.

Car je gologuz

To Mustafić, kao školovan čovjek, veoma dobro zna i kulturni zločin koji čini on čini namjerno i svjesno. Mi, dakle, golim okom vidimo da se događa kontinuirano falcifikovanje slike ovdašnje teatarske umjetnosti, baš onako kako 'penova klika' falcifikuje sliku ovdašnje savremene književnosti. Svi to znaju i svi šute. Car je, naravno, gologuz, ali to nema ko da kaže. Pri takvom stanju fakata i nije neko veliko iznenađenje naoko apsurdna činjenica da je, nedavnim izborom svoga novog poglavara, Islamska zajednica pokazala da posjeduje veći demokratski potencijal od svih prethodno pomenutih društvenih institucija.

? Ja o Žabi i Zvorniku, Vi...

- 'Žaba' je bolja od Zvornika! Nad njom je načinjen zločin. Nije mi shvatljivo kako je to teatarski svijet mogao odšutjeti? Ko su ti kritičari, gdje su novinski komentatori? Ima li tu iko trunke obraza i morala? Ili me hoće natjerati da povjerujem u ono u što ne vjeruje niko: da se u svakom pomenutom i nepomenutom primjeru - od PEN-a do Ibrine 'Sarajevske zime' - radi o nezamjenjivim, genijalnim pojedincima i pojedinkama, a da su sva naša ogorčenja, pobune i ljutnje - privatna stvar? Što nerava, što godina i zdravlja. Šta je da je, ja priznajem da ne mogu gledati u lopovluk - i šutjeti. Vidjeti nepravdu - i slijegati ramenima. Zato što cio svijet misli da mora biti tako kako jeste, da je tako otkako je svijeta i vjeka, da ne može biti drukčije, pravednije i bolje i da mora biti baš tako kako jeste. Naopako. Pa ako i mora - šta? Još ću se žešće boriti. To mi daje snagu i podiže moral. Ako ne vjeruješ - pitaj Sifiza.

? Zbog toga Vas bije glas da ste baš ukoljica?

- Vjerovatno. Krajnje je vrijeme da pametniji prestanu popuštati.